

Det humanitära misslyckandet i Kosovo – varför FN-chefen Kouchner stack

Paul Vanden Bavière

Ett halvår före förordnandet gick ut schappade Bernard Kouchner, som högsta chef för FNs organisation UNMIK i Kosovo. Han har försökt komma ur det kosovoska getingboet tidigare. Ifjol sökte han förgäves bli chef för FNs flyktigkommissariat. Varför Kouchner har så bråttom är mer än övertydligt. Under hans ledning har inte ett enda problem i Kosovo fått sin lösning.

Bernard Kouchner har otaliga gånger uttalat sig för Kosovo som en mångetnisk region. Men i praktiken har han gjort föga för att befrämja det. Tvärtom. I sitt första offentliga uttalande, efter han tillträtt i juli 1999, undvek han att ens nämna de 300 000 serber, romer, turkar och kristna albaner som fördrivits ur Kosovo.

Politiskt våld

Istället gick han i allians med Kosovos befrielsefront (UCK). Ett UCK som under ett och halvt år, tvärsen mot FN beslut, inte har avväpnats. Något Kouchner själv har medgivit.

Men Kouchners allians gick längre än så. Han inledde samarbete med albanen Agim Ceku, som tillsammans med den kroatiska armén är misstänkt för grova krigsförbrytelser i bosniska Krajina 1995. Ceku blev chef för Kosovos civilkår, som på pappret var obehäpnade väktare, men som i verkligheten bestod av behäpnade UCK-medlemmar. Ett UCK under nytt namn.

Det politiska våldet och morderna på serber och romer har här sin förklaring. Kouchner beklagade utvecklingen, men han gjorde inget för att förhindra den. Han utnyttjade till exempel aldrig sin rätt att arresterade behäpnade UCK-medlemmar.

Vad som karakteriserat Kosovo under Kouchners ledarskap är laglöshet, terror och korruption. Polis och rättsväsendet fungerar inte, isynnerhet inte om det gäller serber. En förvaltning existerar inte.

Cekus familj norpade exempelvis åt sig det stora Grand Hotel i Pristina, och Kouchner gjorde inget.

Bernard Kouchner är en av grundarna för "Médecins sans Frontières" (Läkare utan gränser) och tidigare minister för humanitära angelägenheter i Frankrike. I Kosovo har han som FN-chef, utvecklats till en pro-albansk anti-serbisk minister.

Vackra ord

En till synes märkvärdig utveckling för en man som ständigt presenterat sig som sakkörare för "världssamfundets" rätt till "humanitära ingrepp". Idag kan vi se att Kouchners humanitära ingrepp har varit mycket selektiva. Albaner får inte fördrivas men väl serber. I slutändan finns det således inget humanistiskt över Kouchners politik.

Då Kouchner begärde avsked i slutet på förra året fick han en hel del ärebetygelser. General-sekreteraren Kofi Annan lovordade honom med "...för hans ledarskap och dynamism med vilket han ledde detta svåra uppdrag och som han under ett och ett halvt år ledde till uppmärksammade framgångar". (Det är en gåta varför Kofi Annan inte anställde en så briljant man som flyktigkommissariat då han bad om det, utan tog nederländaren Lubbers istället.) Även den

amerikanska FN-ambassadören och en av arkitekterna av USAs Jugoslavienpolitik Richard Holbrooke menade att Kouchner "...i juli 1999 åtog sig en av de svåraste uppdragen i världen och att han har uppnått en extraordinär framgång under extraordinära förhållanden, för vilket han inte bara förtjänar våra lovord utan också vår tacksamhet". Enligt Holbrooke förkroppsligar Kouchner "...det bästa hos Förenta Nationerna och han kommer att saknas".

Men varken Annan eller Holbrooke sa vilka framgångar Kouchner hade uppnått, vilket inte är så överraskande då det finns inga.

I NATOs intresse

Vad som däremot är tydligt är att Kouchner riskerade att hamna i än större svårigheter nu, då den elake Milosevic har efterträtts av Kostunica som president i Jugoslavien. Serbien har i väst återfått sin respektabilitet och det gör politiken i Kosovo het på nytt. Isynnerhet som FNs resolution 1244 uttryckligen säger att Kosovo är en del av Serbien. Det satte Kouchner med sina albanska vänner i en omöjlig sits. Nu blir det dansken Hans Haekkerup, f.d. försvarsminister, som får tvätta byket.

Det är också de förnyade överläggningarna om Kosovos framtid, som är skälet till den ökade gerillaverksamheten vid Serbiens sydgräns av Presevosa, Medveja och Bujanovacs befrielsearmé (UCPMB), vars mål är att få byarna i Presevodalen anslutna till Kosovo. Att det är UCK som för striderna har KFOR (i verkligheten NATO) erkänt.

Enligt uppgift ska UCPMB ha fått artilleristöd från amerikanska KFOR-trupper. Ett är dock klart: KFOR är medskyldigt till att stridigheterna ökat, då de inte gått emot UCK eller avväpnat dem. Så har KFOR-trupperna vägrat att skydda serber och andra minoriteter trots att de är skyldiga till det enligt FN-resolutionen 1244. "Vi är inga poliser" brukar vara den gängse invändningen. Och den högste FN-chefen Kouchner har aldrig tillrättaviserat KFOR. Det finns bara en slutsats, Kouchner och NATO har varit två händer på samma kropp.

Det är tydligt att NATO vill hålla den nyvalde jugoslaviska presidenten under tryck. Kostunica är i NATOs ögon fortfarande för självständig. Gerillan håller grytan kokande (och det gäller även striderna vid Makedoniens gräns) och kan användas av NATO, som ursäkt för att kräva allt större underkastelse till den nya NATO-ordningen på Balkan. I detta nya spel hade Bernard Kouchner ingen plats.

Översättning Per-Erik Wentus

Publicerad i *Uitpers* (Bryssel) 2001